

Відгук

про дисертаційне дослідження **Ван Ченя**
«Формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх
викладачів вокалу в університетах України і Китаю»
подане на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження

В духовному житті України та Китаю вагоме місце належить вокальному мистецтву. Історичне минуле та сучасні реалії буття суспільства, високі естетичні та морально-етичні ідеали, втілені у вокальному мистецтві стають важливим джерелом культуротворення. Все це актуалізує проблему підвищення професійного рівня майбутніх викладачів вокалу, здатних здійснювати плідну освітню та культурницьку діяльність на теренах вокального мистецтва та педагогіки.

Актуальність означеної здобувачем проблеми, її недостатня науково-теоретична розробленість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження Ван Ченя «Формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю». Вважаємо, що тема дисертації є актуальною, сформульованою коректно та відповідною змісту спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертаційне дослідження Ван Ченя виконано входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» та становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017).

Формулювання мети дослідження – теоретичне обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка методики формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах

України і Китаю спонукало автора до розв'язування п'яти завдань, сформульованих з метою конкретизації концептуального задуму дисертації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків

Науковий апарат дослідження Ван Ченя (методологічна основа, теоретичні засади, методи, наукова новизна отриманих результатів, їх практична значущість) дозволяють констатувати логічність викладення тексту, вираженість структури дисертації, належну змістовну наповненість усіх розділів дослідження.

Дисертація є ґрунтовною працею, яка містить не захищені раніше нові наукові положення.

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; висвітлено теоретико-методологічну основу; розкрито методи і наукову новизну, практичне значення; представлено апробацію результатів, публікації, структуру та обсяг дисертації. Здобувачем визначено п'ять завдань, спрямованих на досягнення мети дослідження.

У першому розділі **«Теоретичні основи дослідження драмогерменевтичного досвіду майбутніх учителів вокалу»** розглянуто феномен драмогерменевтичного досвіду у науковому дискурсі та у вокальному мистецтві. Всебічно розкрито сутність основного поняття та представлено функціонально-компонентну структуру драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу.

Надзвичайною глибиною вирізняється розкриття категорії досвіду, яке у відповідності з концепцією дослідження спирається на положення когнітивної психології. Автор всебічно висвітлює його різновиди в музичній педагогіці, зокрема: художньо-естетичний досвід, художньо-ментальний досвід, емоційний досвід.

Поняття «досвід» отримує наукову інтерпретацію як «...процес і результат сприйняття, розуміння та практичного застосування знань, отриманих упродовж певного часу, які були емоційно пережиті особистістю

та залишилися в пам'яті і склали фонд її репрезентацій, образних уявлень і символів-кодів, що у сукупності надає змогу інтерпретувати реальні явища (схожі, дотичні) і надає впевненості у нових умовах соціального, професійного та побутового життя» [С.91].

Автором дисертації зроблено висновок про те, що «драмогерменевтичний досвід у мистецькій педагогіці є процесом і результатом інтерпретаційної діяльності творчої особистості, заснованої на сприйманні, потрактуванні, переживанні та відтворенні художніх образів на засадах герменевтики як художнього методу» [С.91].

У структурі драмогерменевтичного досвіду автор дисертації виокремлює такі компоненти як: драматургічно-мисленнєвий, рефлексійно-репрезентаційний, авторсько-виконавський, практико-герменевтичний. Виразно простежується комплексна взаємодія цих компонентів, внаслідок якої драмогерменевтичний досвід постає як системний феномен.

У змісті цього розділу відзначимо успішне вирішення першого та другого завдань дослідження.

Другий розділ дисертації **«Методологічні та методичні засади формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу»** містить методологічну концепцію для виокремлення наукових закономірностей, спрямованих на формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх вчителів вокалу.

Відзначимо ґрунтовну розробку методологічних підходів та відповідних їх принципів методичного змісту. Методологічну базу дослідження становлять наступні підходи і принципи: *художньо-мисленнєвий* з принципами – опора на формування драматургійного мислення виконавця-вокаліста; орієнтація на етноментальні та стильові властивості вокальної драми в процесі її опанування; *інтенціонально-рефлексійний* з принципами – накопичення вокально-образних репрезентацій в різновекторній проєкції; стимулювання рефлексії ціннісного ставлення до різних образів-амплуа; *виконавсько-проєктувальний* з принципами – акцентуація уваги на

персоналізації та персоніфікації вокальних образів, що виконуються; врахування компенсаторного художньо-виконавського ресурсу вокаліста; *творчо-компетентнісний з принципами* – поєднання викладацького та виконавського аспектів в роботі над вокальними драматичними образами; дотримання гармонійного поєднання герменевтичних та методико-забезпечувальних аспектів роботи над вокальним образом драми.

Висока культура наукового мислення автора дисертації отримує відбиток у ґрунтовній розробці педагогічних умов. Вони відповідають певним етапам, а саме: ментально-установчий етап – педагогічна умова: цілеспрямоване розширення художньо-ментального світогляду щодо оперної драматургії; досвідно-накопичувальний етап – педагогічна умова: накопичення художньо-образних вокально-драматургічних репрезентацій та їх осмислення; художньо-перформативний етап – педагогічна умова: проєктування персоніфікаційних та персонілазаційних траєкторій роботи над вокальним образом; творчо-методичний етап – педагогічна умова: збагачення досвіду потрактування образів вокальної драми через викладацьку практику.

Представлена модель методики формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу узагальнює теоретичний вектор концепції дослідження від мети – розробки методики підвищення рівня сформованості драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу до результативного блоку – зростання рівнів.

Відзначимо успішне вирішення третього завдання у змісті цього розділу.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка методики формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю»** автор розв’язував четверте та п’яте завдання дослідження. Ним було розроблено діагностичний інструментарій перевірки ефективності методики формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах

України і Китаю, висвітлювалися результати перевірки запровадження експериментальної методики.

Зміст підрозділу 3.1 було присвячено розв'язанню доцільних завдань: розробки критеріального апарату дослідження сформованості драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю; винайдення методів діагностики рівня сформованості драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу з метою відбору респондентів для участі в експериментальному дослідженні; вимірювання початкового рівня сформованості драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу згідно з визначеними критеріями та їх показниками. Упродовж 2021-2022 н.р. 60 учасників констатувального етапу експерименту – здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» та Далянського університету виконували розроблені діагностувальні завдання.

На констатувальному етапі експериментального дослідження було розроблено критерії, показники та рівні формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю. Критеріальну базу дослідження визначала така система критеріїв: художньо-ментальний, репрезентаційно-мотиваційний, особистісно-перформативний, творчо-інтерпретаційний. Кожний з критеріїв конкретизований двома показниками та трьома ознаками прояву кожного з них. Визначено та диференційовано рівні драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю: високий, середній, низький, адаптаційний.

Ефективність перебігу констатувального етапу експериментальної роботи забезпечував комплекс методів. Так, опитування щодо міри здатності відчувати та ідентифікувати фази енергійного потоку емоційного розгортання образної сфери вокального твору, образної взаємодії й наскрізного розвитку; творчо-діагностичне завдання щодо володіння

художньо-мовними атрибутами образної драматургії вокального твору та оперування ними; тестування з виявлення міри активності у розумінні безперервного процесу модифікації виражальних виконавських засобів у процесі відтворення художньо-образного змісту, елементів дії з їх послідовністю в системі музичної мови твору; проведено опитування з виявлення міри активності у застосуванні знань про композиційно-драматургічну ідею твору як ідентифікатор стилю; творчо-діагностичне анкетування щодо виявлення орієнтації у музичних подіях, інтонаційному та тематичному процесі в творі у контексті художньо-ментального досвіду; діагностичну карту для самооцінювання міри обізнаності у відображенні закономірностей драмоутворення, елементів драми й прихованого героя, внутрішнього діалогу виконавця з поетом і композитором на внутрішньому плані вокальних форм застосовано для вимірювання художньо-ментального критерію.

Діагностична презентацію виконавської реалізації особистісних емоцій, почуттів, прагнень, загальнолюдських ідеалів і цінностей, виражених у вокальному образі; діагностична вправа на виявлення навичок емпатійного ототожнення власного внутрішнього світу із внутрішнім світом героя (образу) вокального твору; есе з тематики розуміння змісту вокального твору на духовному рівні; творчо-діагностичне завдання на самостійне втілення «інтонаційної моделі» вокального твору на основі його інтонаційно-смыслового осягнення; творчо-діагностичне завдання на самостійне відтворення музичної мови вокального твору в аспекті персоналізованого змісту образу; діагностичне завдання на самостійне відтворення змін у характері емоційних настроїв відповідно до типу драматургії твору виявили ефективність у процесі вимірювання творчо-інтерпретаційного критерію.

Достовірно та детально прописано у дослідженні відсоткову фіксацію якісного вимірювання кожного з критеріїв.

Формувальний експеримент відбувався за ментально-установчим, досвідно-накопичувальним, художньо-перформативним, творчо-методичним

етапами, на кожному з яких реалізовувалася відповідна педагогічна умова. Різноманітними та умотивованими щодо загальної мети авторської методики формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю видаються творчі завдання. Серед них: розробка геолокаційної мапи розвитку оперного мистецтва, мапи з функціонування консерваторій Європи та України, стильової мапи української композиторської оперної школи; прослуховування з нотами музичних характеристик оперних персонажів з подібним художньо-образним навантаженням та драматургічними характеристиками, порівняння двох образів одного сюжету, здійснення цілісного аналізу оперного твору, аналіз образів вокальних драм; аналіз драматургічного визначення вокального образу, колективне обговорення феномену тембру-амплуа, розробка класифікаторів тембрів-амплуа з урахуванням тембрової визначеності власного голосу з метою занурення до усвідомлення власних виконавських можливостей щодо розширення образних репрезентацій драматургії творів, підготовка усної доповіді-презентації (або письмового есе) результатів міркувань щодо ціннісного ставлення до сформованого досвіду образних репрезентацій вокальних драм на основі порівняння та зіставлення та ін.

Зауважимо, що автор орієнтований на застосування широкого спектру інноваційних інструментів навчання, серед яких: ефекти анімації та мультиплікації у програмі Powerpoint, Гугл-карти, інтелект-карти з деревом цілей (країни й міста) у програмі Xmind, текстові і фотопрезентації в Canva, онлайн-платформа Opera Base, Naxos Music Library, Digital Opera Archive, Met Opera on Demand, онлайн-сервіс для трансляції оперних вистав та освітніх матеріалів для навчання (Operavision), програми для співування оперних арій під акомпанемент, роботи над вокальною технікою та драматургічно-осмисленою інтерпретацією (Karaoke Opera) та ін.

Отримані результати формувального експерименту перевірялись за допомогою критерію φ *Фішера, що підтвердило ефективність розробленої

авторської методики Формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю.

Наукова новизна отриманих результатів

Досягненням дисертації Ван Ченя виступає її наукова новизна, яка полягає в тому, що *вперше*: розкрито феноменологію драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу, визначено його сутність як процес і результат засвоєння й опанування особистістю результатів спілкування з музичним (передусім вокальним) мистецтвом на основі активних виконавських та педагогічних дій з розуміння, інтерпретації й відображення внутрішніх драматургічних законів текстів вокальних та вокально-сценічних творів з метою створення індивідуального образно-сміслового контексту власного проекту твору, використання музичної драматургії як засобу навчання мистецтву, здійснення педагогічного впливу на зростання герменевтичного та життєвого досвіду здобувачів вокальної освіти; драмогерменевтика представлена системним феноменом, забезпечується комплексною взаємодією драматургічно-мисленнєвого, рефлексійно-репрезентаційного, акторсько-виконавського, практико-герменевтичного структурних компонентів, які актуалізуються на основі єдності системної, інтерпретаційної, перетворювальної, комунікативної, компенсаторної, світоглядної функцій; представлено потенціал застосування наукових підходів (художньо-мисленнєвий, інтенціонально-рефлексійний, виконавсько-проектувальний, творчо-компетентнісний) на визначення методичних принципів формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу (опора на формування драматургічного мислення виконавця-вокаліста; орієнтація на етноментальні та стильові властивостях вокальної драми в процесі її опанування; накопичення вокально-образних репрезентацій в різновекторній проєкції; стимулювання рефлексії ціннісного ставлення до різних образів-амплуа; акцентуація уваги на персоналізації та персоніфікації вокальних образів, що виконуються; врахування компенсаторного художньо-виконавського ресурсу вокаліста);

розроблено педагогічні умови формування драмогерменевтичного досвіду (цілеспрямоване розширення художньо-ментального світогляду щодо оперної драматургії; накопичення художньо-образних вокально-драматургічних репрезентацій та їх осмислення; проектування персоніфікаційних та персоналізаційних траєкторій роботи над вокальним образом; збагачення досвіду трактування образів вокальної драми через викладацьку практику); розроблено критерії (художньо-ментальний, репрезентативно-мотиваційний, особистісно-перформативний, творчо-інтерпретаційний), показники та методику оцінювання рівня сформованості драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу.

Обґрунтованість висхідних методологічних положень, цілісність та системність вивчення феномену формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю, концептуальна стрункість та логічність, використання комплексу методів, відповідних предмету і завданням дослідження, об'єктивність результатів вибірки, результативність впровадження матеріалів дослідження в освітній процес на факультеті музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» та Далянського університету, обробка емпіричних даних статистичними методами зумовили вірогідність результатів дослідження Ван Ченя.

Практичне значення одержаних результатів

Не викликає сумніву практичне значення отриманих результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані під час написання/укладання підручників, додаткової літератури, енциклопедичних видань, розроблення матеріалів вибірових курсів, лекцій для здобувачів середньої та вищої освіти, підготовки бакалаврських, магістерських, докторських робіт з історії музичної педагогіки, вокального мистецтва та суміжних дисциплін.

Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих працях

Результати дослідження відображено в 10 публікаціях автора. Із них: 3 – у фахових виданнях України, 3 – у зарубіжних виданнях; 4 – апробаційного характеру. Статті написані українською та китайською мовами. Публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, зміст статей здобувача, в яких відображено основні положення і результати проведених досліджень, повною мірою розкривають порушену проблему формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю. Дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне висловити в дискусійному аспекті наступні положення та побажання до представленої дисертаційної роботи:

- 1.Погоджуючись з думкою дослідника, висловленою на с. 36, стосовно інтерпретації як опосередкованого «полілогу свідомостей» між композитором (приховано, символічно), виконавцем (також опосередковано за умов сприйняття виконання твору у будь якому форматі) та викладачем», вважаємо, що робота виграла б у разі більшої деталізації змісту такого полілогу.
2. На с. 72 дослідник зазначає, що «емпіричний досвід сприйняття та розуміння закономірностей драмоутворення набувається у процесі опанування синтетичними жанрами музично-театрального мистецтва, а надалі на основі уявлень про закономірності драмоутворення, адаптується на внутрішній план вокальних форм». Практичний аспект цього процесу не конкретизовано. Хотілося б почути пояснення автора, як саме відбувається ця адаптація.
3. Серед цікавих методів пропоновано метод визначення драматургії еволюції образу, але він є недостатньо висвітленим. Доцільно конкретизувати логіку його застосування.

4. Дослідник вказує на певну класифікацію образів-амплуа, розповідає про маски пекінської опера. Разом з тим, не показує практичне застосування такої класифікації в роботі над інтерпретацією вокального твору.

5. Робота не позбавлена певних технічних огріхів.

Натомість висловлені зауваження та запитання мають рекомендаційний характер і не ставлять під сумнів результати виконаної Ван Ченом роботи.

Загальний висновок

Спираючись на вищезазначене, з урахуванням наукової новизни викладених у роботі положень, теоретичної та практичної значущості досягнутих у ній результатів, можна стверджувати, що дисертація «Формування драмогерменевтичного досвіду майбутніх викладачів вокалу в університетах України і Китаю» має завершений, цілісний, авторський характер і відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Ван Чень заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва і
методики навчання
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

04.04.2025

Анатолій МАРТИНЮК
ПІДПИС
Засвідчую:
Нач. ВК